

KNİHOVNY SOUČASNOSTI '99

Již posedmé se v Seči u Chrudimi uskutečnila ve dnech 14.-16. září 1999 konference Knihovny současnosti. Stalo se tradicí, že tato konference se těší velkému zájmu knihovníků z nejrůznějších typů knihoven z celé republiky, v letošním roce dokonce účast ve druhém dni přesáhla číslo 300. Také již tradičně se na konferenci představila řada firem s nabídkou automatizovaných knihovnických systémů, knihovnických pomůcek a nábytku, CD-ROM atd.

Jednání prvního dne, věnované **rozvoji knihovnictví**, zahájil a vedl Jaromír Kubíček. Eva Kantůrková, ředitelka odboru literatury a knihoven MK ČR, zhodnotila, co se v poslední době v oblasti knihovnictví uskutečnit podařilo (např. včlenění veřejných knihoven do materiálu Státní informační politika, kde jsou knihovny jmenovány jako jedno z potenciálních center pro poskytování veřejných informačních služeb) i nepodařilo (dopracování knihovnického zákona). Blanka Koubová z MK ČR informovala o grantech a projektech, které jsou připravovány na rok 2000. Poté jsme byli seznámeni prostřednictvím pracovníků Ministerstva práce a sociálních věcí Petra Šimerky a Ivana Tomší o nově připravované legislativě, např. o novele Zákoníku práce, o novele zákona o zaměstnanosti, o zákonu o platu. Dále Milena Kodýmová informovala o připravovaném Týdnu knihoven (18.-24.10.1999) a o akcích, které se na tento týden chystají. Vít Richter z Národní knihovny ČR hovořil o materiálu Strategie knihoven ČR v letech 1999 až 2003, který je uveřejněn ve sborníku, a Anna Patočková ze Státní technické knihovny informovala o projektu, jehož cílem je optimalizace dostupnosti informací ze světových periodických informačních zdrojů v českých knihovnách.

Vpodvečer se uskutečnila ještě diskuse **České knihovny a Březen - měsíc Internetu 2000** (dále BMI). Tuto diskusi řídil Vladimír Karen z Albertiny icome Praha a hostem byl Jaroslav Winter, člen sdružení BMI a redaktor týdeníku Profit. Ten seznámil účastníky s minulými ročníky Břez-

na - měsíce Internetu a naznačil možnosti zapojení knihoven do dalšího ročníku této akce. Knihovníci reagovali velmi pozitivně a v diskusi se shodli na tom, že se do BMI v roce 2000 určitě zapojí, neboť jednak mají veřejnosti co nabídnout a jednak mohou využít tuto akci ke své propagaci.

Druhý den čekal knihovníky opravdu velmi nabitý program. Jeho hlavní náplní bylo jednání 2 sekcí: Internet pomáhá knihovnám a Vzdělávání knihovníků.

Internet pomáhá knihovnám - o tuto sekci byl mezi knihovníky tak velký zájem, že musela být rozdělena do dvou sálů. Moderátory byli Vladimír Karen a Aleš Brožek a tato sekce se stala maratónem, ve kterém zaznělo 18 příspěvků a kde měli přednášející ztíženu svou roli tím, že svůj příspěvek přednesli nejprve v jednom sále, poté přešli do sálu vedlejšího a příspěvek zopakovali. Velmi důležitá se ukázala role moderátora, který musel dbát na to, aby přednášející měli na svá vystoupení přibližně stejný čas a aby zbyl alespoň minimální prostor na dotazy. Jednotliví přednášející tak spíše komentovali své příspěvky ve sborníku (pokud tam byly uveřejněny), nebo stihli pouze stručně nastínit zvolené téma. Na auditorium obou sálů tak zbyla jen pasivní role, neboť přítomní mohli přednesené příspěvky vyslechnout a maximálně položit 1-2 dotazy, ale zcela nezbyl prostor pro diskusi. Možná by příště řada knihovníků uvítala méně příspěvků a více prostoru pro výměnu zkušeností.

Příspěvky v této sekci můžeme rozdělit do dvou skupin. V první skupině sami knihovníci svým kolegům sdělovali své zkušenosti s využitím internetu v jejich knihovnách nebo při své práci, podělili se s kolegy o své kladné i záporné zkušenosti a poskytli tak řadě knihoven podněty k jejich další činnosti.

Hana Vrbíková ve svém příspěvku Digitální knihovna český parlament hovořila o zkušenostech Parlamentní knihovny s digitalizací parlamentních dokumentů, o způsobech vyhledávání v těchto parlamentářiích v digitální podobě a hlavně o cíli, který chtěla knihovna svým projektem dosáhnout: zpřístupnit tyto dokumenty odborné i širší veřejnosti, ale také zajistit ochranu a dlouhodobou archivaci těchto dokumentů na novém druhu média. Daniela Tkačiková v příspěvku nazvaném Poskytování informačních služeb v prostředí WWW hodnotila úroveň webovských stránek některých knihoven. Stručně nastínila základní principy tvorby práce v prostředí webu a na příkladu několika webovských stránek konkrétních knihoven poukázala na chyby, které se na stránkách knihoven objevují. Nabízí se zde otázka, zda při hodnocení WWW stránek je správné posuzovat pouze způsob prezentace poskytovaných informací (čili grafickou podobu stránek), nebo si všimnout jako nedílné součásti i obsahové náplně prezentace (informace o knihovně, o službách, katalozích atd.). Ivo Brožek v referátu Katalogy českých knihoven na internetu z pohledu uživatele sledoval, jakým způsobem zpřístupňují různé knihovny čtenářům své katalogy prostřednictvím internetu, všiml si různých způsobů vyhledávání či orientace v těchto katalozích. Helena Bouz-

ková hovořila o využívání internetu v lékařských knihovnách v České republice a Hana Štveráková informovala o automatizovaném systému OLIB v knihovně CERGE-EI v Praze. Halina Molinová, ředitelka Regionální knihovny Karviná, referovala o jedné ze služeb, které tato knihovna poskytuje - o meziknihovní a mezinárodní výpůjční službě realizované prostřednictvím internetu.

Několik zástupců měla v této sekci Národní knihovna ČR. Gabriela Krčmařová ve svém příspěvku věnovaném CASLIN-Soubornému katalogu ČR a v zajímavé prezentaci ukázala, jakým způsobem tento katalog vznikl, s jakými problémy se potýkal, jaké cíle si klade a zejména jaké možnosti bude nabízet v systému ORACLE. Helena Hršelová a Karolína Košťálová představily nově otevřené Referenční centrum NK ČR a služby, které poskytuje, včetně využití internetu. Zdeněk Bartl přednesl příspěvek o bázi národních autorit, která je vytvářena v NK ČR.

Do druhé skupiny příspěvků sekce Internet pomáhá knihovnám můžeme zařadit prezentace zástupců různých firem. Ti referovali o produktech svých firem, které by také mohly knihovny využít ve své činnosti a tím rozšířit nabídku svých služeb uživatelům knihoven.

Velkou pozornost a zájem knihovníků vzbudila prezentace firmy ČTK, která nabízí svým zákazníkům zpravodajství, fotografie a grafy z celého světa a z nejrůznějších oblastí lidské činnosti prostřednictvím Infobanky ČTK. I tato Infobanka může být pro knihovny zdrojem důležitých informací, neboť je neustále aktualizována. Další firmou, která má knihovnám co nabídnout, je firma Newton IT (dceřiná společnost ČTK) se svou Elektronickou výstřižkovou službou. Monitoruje denní tisk, společenské i odborné časopisy, rozhlas a televizi a nabízí elektronické vyhledávání v této databázi. Konkrétní podobu poskytovaných služeb vždy přizpůsobuje individuálním potřebám uživatele. Firma Anopress představila databanku TAM-TAM, kterou vytváří z plných textů českých článků a zpráv celostátních i regionálních periodik, ze zpravodajských a publicistických pořadů rozhlasu a televize; databanka obsahuje i informace referenčního a encyklopedického charakteru. V této databance je možné provádět různé analýzy a rešerše a dotazy si formuluje uživatel sám. O databázi elektronických časopisů informoval Tomáš Kubíček z firmy Minerva Brno. Tato databáze zpřístupňuje čtenářům prostřednictvím internetu plné texty vědeckých periodik.

Všechny tyto nabídky jsou pro knihovny jistě atraktivní, ale bohužel většinou cenově nedostupné. Samy firmy však nabízejí, že při vytvoření konsorcií by mohly poskytnout knihovnám slevy, což by jistě bylo jedním z možných řešení pro využití těchto databází.

Jakýmsi příspěvkem na rozhraní obou skupin byl společný příspěvek Albertiny icome Praha a Městské knihovny v Chrudimi, který prezentoval konkrétní výsledek spolupráce komerční firmy s knihovnou. Jan Mottl z AiP představil systém SAFE, pomocí kterého lze digitalizovat dokumenty, a Hana Mazurová informovala o digitalizaci regionální literatury, která knihovně umožní lépe uchovávat i využívat tento fond.

Můžeme říci, že příspěvek Sylvy Šimsově z Velké Británie, nazvaný Zpřístupňování internetu v britských knihovnách: informační gramotnost pro každého, tvořil jakousi spojnicí mezi tématy obou sekcí, čili týkal se i využití internetu i otázek vzdělávání. Paní Šimsová hovořila o potřebě uceleného celoživotního vzdělávání a upozornila na nebezpečí, že lidstvo se podle možnosti přístupu k informačním zdrojům může rozdělit na informačně bohaté a informačně chudinu. Dále připomněla, že i knihovny se musí podílet na rozvoji vzdělanosti a že internet může být využit i jako nástroj, prostřednictvím kterého lze šířit vzdělanost. Informovala také posluchače o různých možnostech a programech, jejichž pomocí si mohou ve Velké Británii lidé prostřednictvím internetu neustále doplňovat své znalosti.

Vzdělávání knihovníků - tuto sekci moderovala Zlata Houšková z NK ČR a jednání se zcela lišilo od jednání v sekci „internetové“. Zaznělo zde méně referátů, ale o to živější byla diskuse o dané problematice. Jiří Cejpek ve svém příspěvku nazvaném Mění se povolání i vzdělání knihovníků upozornil, že knihovník by měl mít nejen potřebné odborné znalosti pro vykonávání své profese, ale i určité charakterové vlastnosti, které využije zejména ve veřejných knihovnách při práci se čtenáři. Připomněl také, že vzdělávání knihovníků musí být celoživotním procesem. Rudolf Vlasák z Ústavu informačních studií a knihovnictví FF UK hovořil o vzdělávání knihovníků na Univerzitě Karlově. Jeho příspěvek otevřel diskusi, které se účastnili studenti ÚISK i knihovnická veřejnost a diskutovalo se nejen o stavu výuky na ÚISK, ale probíraly se i otázky, zda má být rozdíl v kvalifikaci knihovníka a informačního pracovníka, hovořilo se o možnosti školního vzdělávání a nutnosti celoživotního vzdělávání, o potřebě a absenci absolventů odborných škol v knihovnách atd.

Osvěžením byl výlet některých z účastníků konference na zámek Žleby, kde si mohli prohlédnout interiéry posledních majitelů panství (Auerspergové) zařízené v duchu středověku a velké sbírky zbraní. Zámecká knihovna přístupná nebyla, neboť mobiliář knihovny byl právě restaurován.

Třetí den konference Knihovny současnosti byl věnován **službám knihoven za úhradu**. Mária Kolářová z STK ve svém příspěvku Ceny a poplatky za knihovnické a informační služby prezentovala výsledky zajímavého průzkumu. Výsledky by měly posloužit jako základní orientace při stanovení cenových relací poskytovaných služeb. O poplatcích v Městské knihovně v Praze informovala Marie Čadková a o placených službách v NK ČR Hanuš Hemola. Konferenci Knihovny současnosti '99 zakončil Josef Vlček oznámením termínu konference v roce 2000 (19.-21. září). Určitě se máme na co těšit.

Květa Hartmanová
Knihovna UMPRUM, Praha